

© Ministry of Justice of the Czech Republic, [www.justice.cz](http://www.justice.cz). [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to republish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, [www.justice.cz](http://www.justice.cz). [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

## RADA EVROPY

## EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

## PÁTÁ SEKCE

### **VĚC TIEZE a SEMERÁKOVÁ proti ČESKÉ REPUBLICE**

*(stížnosti č. 26908/09 a 30809/10)*

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

13. října 2011

*Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.*

**Ve věci Tieze a Semeráková proti České republice,**

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení

Dean Spielmann, *předseda*,

Elisabet Fura,

Karel Jungwiert,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Ganna Yudkivska,

Angelika Nußberger, *soudci*,

a Claudia Westerdiek, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 20. září 2011,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

## ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno dvěma stížnostmi (č. 26908/09 a 30809/10) směřujícími proti České republice, které dne 12. května 2009 a 19. května 2010 podaly Soudu paní Zuzana Tieze a paní Hana Semeráková („stěžovatelky“), občanky České republiky, na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Paní Tieze zastupuje paní N. Priečinská, advokátka zapsaná v seznamu advokátů České advokátní komory. Paní Semerákovou zastupuje paní L. Svobodová, advokátka zapsaná v seznamu advokátů České advokátní komory. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. A. Schorm.

3. Stěžovatelky především tvrdí, že došlo k porušení jejich práva na přístup k soudu tím, že Ústavní soud odmítl meritorně přezkoumat jejich ústavní stížnosti.

4. Dne 15. a 28. září 2010 Soud prohlásil stížnost č. 30809/10 za částečně nepřijatelnou a rozhodl se oznámit vládě námitku obou stěžovatelek týkající se práva na přístup k soudu. Na základě článku 29 odst. 1 Úmluvy se dále Soud rozhodl projednat přijatelnost a odůvodněnost stížností současně.

## SKUTKOVÝ STAV

### I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

5. První stěžovatelka se narodila v roce 1952 a druhá stěžovatelka v roce 1943, obě mají bydliště v Praze.

#### **A. Skutečnosti týkající se stížnosti č. 26908/09 podané paní Tieze**

6. V srpnu 2005 podala stěžovatelka u Okresního soudu v Klatovech žalobu na určení svého vlastnického práva k nemovitostem. Dle názoru stěžovatelky byla kupní smlouva, kterou její manžel převedl vlastnické právo k těmto nemovitostem, od počátku neplatná, neboť uvedené nemovitosti byly součástí společného jmění manželů, a jejich převod tak vyžadoval její souhlas.

7. Dne 12. října 2006 okresní soud žalobu stěžovatelky zamítl s tím, že její manžel byl výlučným vlastníkem dotčených nemovitostí.

8. Dne 4. dubna 2007 Krajský soud v Plzni, který rozhodoval o odvolání stěžovatelky, tento rozsudek potvrdil. Důkazy navrhované stěžovatelkou odmítl s tím, že by byly nadbytečné a nevedly by ke zjištění nových skutečností.

9. Dne 4. července 2007 podala stěžovatelka dovolání s odůvodněním, že rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“). Pokud jde o dovolací důvody, stěžovatelka tvrdila, že uvedený rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b), což ve svém důsledku vedlo k nedostatečnému hodnocení důkazů. Stěžovatelka uvedla, že si je vědoma toho, že v rámci dovolacích důvodů nelze uplatnit tvrzení, že skutková zjištění nemají v podstatné části oporu v provedeném dokazování, nicméně považuje za nutné na takové nedostatky upozornit, neboť dle jejího názoru souvisí s nesprávným právním posouzením věci.

10. Téhož dne podala stěžovatelka ústavní stížnost proti rozhodnutím okresního a krajského soudu. Dovolávajíc se práva na soudní ochranu, zpochybnila hodnocení důkazů, stejně jako skutkový stav zjištěný soudy nižších stupňů. Dále namítala, že okresní soud řádně nereagoval na její námitky a nepřijal jí navržené důkazy, aniž objasnil důvody takového odmítnutí.

11. Dne 11. července 2007 odmítl Ústavní soud ústavní stížnost pro předčasnost. S odvoláním na § 75 odst. 1 a § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění účinném od 1. dubna 2004, připomněl, že pokud jednotlivci podávají mimořádný opravný prostředek, jehož osud závisí na uvážení příslušného orgánu, mohou ve lhůtě 60 dnů od doručení rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku podat ústavní stížnost nejen proti tomuto poslednímu rozhodnutí, ale i proti rozhodnutím soudů nižších stupňů, která mu předcházejí. Ústavní soud měl tak za to, že k souběžnému podávání dovolání a ústavní stížnosti není v praxi důvod, neboť i v situaci, kdy dovolací soud prohlásí dovolání za nepřipustné, by nebylo možno ústavní stížnost směřující proti rozhodnutím, která rozhodnutí dovolacího soudu předcházela, odmítnout pro opožděnost. Ústavní soud tedy konstatoval, že v případě stěžovatelky začne běžet lhůta pro podání ústavní stížnosti až dnem doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu o jejím dovolání.

12. Dne 16. října 2008 odmítl Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky jako nepřipustné. Uvedl, že ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. se vztahuje výlučně k právním otázkám, a připustnost dovolání v dané věci tak závisí na tom, zda je naplněn dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (nesprávné právní posouzení); takové dovolání se proto nemůže opírat o dovolací důvod dle § 241a odst. 3 týkající se skutkových otázek. Dle názoru Nejvyššího soudu však velká část dovolání stěžovatelky zpochybňuje zjištěný skutkový stav, což nemůže založit jeho připustnost dle § 237 odst. 1 písm. c). Soud konečně konstatoval, že ostatní námitky týkající se nesprávného právního posouzení nezakládají zásadní právní význam napadeného rozhodnutí.

13. Dne 5. prosince 2008 podala stěžovatelka novou ústavní stížnost, směřující proti rozhodnutím okresního a krajského soudu.

14. Dne 27. ledna 2009 odmítl Ústavní soud tuto ústavní stížnost pro opožděnost. Konstatoval, že vzhledem k tomu, že bylo dovolání stěžovatelky odmítnuto pro absenci způsobilých dovolacích důvodů, nezávisela připustnost dovolání na uvážení Nejvyššího soudu. V souladu s § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb. tak začala šedesátidenní lhůta stanovená pro podání ústavní stížnosti běžet od doručení rozsudku krajského soudu a nebyla v dané věci dodržena.

**B. Skutečnosti týkající se stížnosti č. 30809/10 podané paní Semerákovou**

15. Dne 2. července 1999 podala stěžovatelka a její dcera žalobu proti G. J. a M. J., v níž uplatnily právo na zaplacení peněžité částky.

16. Rozsudkem ze dne 28. dubna 2008 odmítl Okresní soud v Ostravě tuto žalobu v části, v níž směřovala proti G. J.; žaloba proti M. J. byla vyloučena k samostatnému řízení.

17. Dne 19. listopadu 2008 byl tento rozsudek potvrzen Krajským soudem v Ostravě, který se s úvahami okresního soudu plně ztotožnil.

18. Stěžovatelka napadla rozsudek ze dne 19. listopadu 2008 současně dovoláním dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a ústavní stížností.

19. Dne 19. března 2009 odmítl Ústavní soud ústavní stížnost pro předčasnost. S dovoláním na § 75 odst. 1 a § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění účinném od 1. dubna 2004, připomněl, že pokud jednotlivci podávají mimořádný opravný prostředek, jehož osud závisí na uvážení příslušného orgánu, mohou ve lhůtě 60 dnů od doručení rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku podat ústavní stížnost nejen proti tomuto poslednímu rozhodnutí, ale i proti rozhodnutím soudů nižších stupňů, která mu předcházejí. Ústavní soud měl tak za to, že k souběžnému podávání dovolání a ústavní stížnosti není v praxi důvod, neboť i v situaci, kdy dovolací soud prohlásí dovolání za nepřipustné, by nebylo možno ústavní stížnost směřující proti rozhodnutím, která rozhodnutí dovolacího soudu předcházela, odmítnout pro opožděnost. Soud konstatoval, že v případě stěžovatelky, která založila přípustnost svého dovolání na § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., začne běžet lhůta pro podání ústavní stížnosti až dnem doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu.

20. Dne 1. července 2009 prohlásil Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky za nepřipustné s tím, že otázku nastolenou stěžovatelkou (týkající se pasivní legitimace G. J. v řízení) vyřešil krajský soud v souladu s ustálenou judikaturou. Rozsudek krajského soudu napadený dovoláním tedy nemá po právní stránce zásadní význam. Kromě toho další námitky vznesené stěžovatelkou týkající se dokazování a údajné vady řízení nemohou založit přípustnost dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Toto rozhodnutí bylo doručeno právnímu zástupci stěžovatelky dne 28. července 2009.

21. Dne 23. září 2009, tedy ve lhůtě 60 dní od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu, podala stěžovatelka novou ústavní stížnost proti tomuto poslednímu rozhodnutí a proti rozsudku krajského soudu, které dle jejího názoru nebyly v souladu ani s příslušnými ustanoveními o. s. ř., ani s judikaturou Ústavního soudu.

22. Usnesením ze dne 12. listopadu 2009, které bylo právnímu zástupci stěžovatelky doručeno dne 19. listopadu 2009, Ústavní soud odmítl ústavní stížnost ve vztahu k rozhodnutí Nejvyššího soudu pro zjevnou neopodstatněnost a pro opožděnost ve vztahu k rozhodnutí krajského soudu. Podle Ústavního soudu nebylo dovolání stěžovatelky odmítnuto z důvodů závisejících na uvážení Nejvyššího soudu, a ustanovení § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb. se tedy neuplatní.

**II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE**

23. Podstatná část příslušných vnitrostátních ustanovení a judikatury je popsána v rozsudku ve věci *Adamíček proti České republice* (č. 35836/05, § 12-31, 12. října 2010). Ten mimo jiné uvádí (*idem*, § 26) nové znění ustanovení § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, dle něhož byl-li mimořádný opravný prostředek orgánem, který o něm rozhoduje, prohlášen za nepřipustný z důvodů závisejících na jeho uvážení, lze podat ústavní

stížnost proti předchozímu rozhodnutí, které bylo mimořádným opravným prostředkem napadeno, ve lhůtě 60 dnů od doručení rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku.

24. Vláda dále cituje řadu usnesení Nejvyššího soudu, která byla publikována ve sbírce rozhodnutí tohoto soudu nebo na jeho webových stránkách a která se týkají výkladu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. a odpovídajících dovolacích důvodů. Z nich vyplývá, že vzhledem k tomu, že dovolací přezkum na základě § 237 odst. 1 písm. c) má umožnit posouzení právních otázek vymezených dovolatelem, představuje jediný způsobilý dovolací důvod, který lze v tomto ohledu uplatnit, dovolací důvod založený na nesprávném právním posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b). Výjimečně se může ukázat v dané souvislosti jako relevantní i dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) namítající, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolatel ostatně musí popsat a konkretizovat okolnosti, v nichž spatřuje naplnění některého z uvedených dovolacích důvodů. Naproti tomu námitky zpochybňující skutková zjištění ve smyslu § 241a odst. 3 nemají v rámci řízení o dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) žádnou váhu.

25. Vedle usnesení sp. zn. III. ÚS 10/06 uvedeného v rozsudku *Adamíček* (cit. výše, § 32) zmiňuje vláda zejména usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 45/04 a sp. zn. II. ÚS 501/05.

V usnesení sp. zn. IV. ÚS 45/04 ze dne 12. května 2004 Ústavní soud uvedl, že sdělení Ústavního soudu publikované pod č. 32/2003 Sb. stejně jako ustanovení § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění účinném znění od 1. dubna 2004, dopadají toliko na případy, v nichž Nejvyšší soud buď napadené rozhodnutí meritorně přezkoumal, nebo na případy, kdy dovolání bez meritorního přezkumu napadeného rozhodnutí odmítl jen proto, že neobsahovalo důvody, na jejichž základě by bylo možno dospět k závěru o zásadním právním významu napadeného rozhodnutí; pouze v těchto případech totiž existuje až do rozhodnutí Nejvyššího soudu nejistota, zda bude dovolání shledáno přípustným, nebo dojde k jeho odmítnutí, protože se Nejvyšší soud neztotožní s názorem dovolatele o zásadním právním významu napadeného rozhodnutí. Naopak žádná taková nejistota ohledně výsledku dovolacího řízení není z povahy věci dána tam, kde k odmítnutí dovolání dochází proto, že dovolání je výslovně zákonem považováno za nepřípustné.

V usnesení sp. zn. II. ÚS 501/05 ze dne 29. června 2006 se Ústavní soud vyjádřil k druhé ústavní stížnosti stěžovatele poté, co jeho první stížnost odmítl pro předčasnost z důvodu, že o dovolání nebylo v té době ještě rozhodnuto. Uvedl, že pokud je dovolání odmítnuto pro nepřípustnost a posouzení přípustnosti nezáviselo na uvážení Nejvyššího soudu, počíná lhůta pro podání ústavní stížnosti zpravidla běžet od okamžiku doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon k ochraně práva poskytuje, tj. obvykle od doručení rozhodnutí odvolacího soudu. V dané věci se jedná o výše uvedený případ a lhůta pro podání ústavní stížnosti se tedy měla počítat ode dne doručení rozhodnutí odvolacího soudu a (druhá) ústavní stížnost, která byla podána po doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu, měla být odmítnuta pro opožděnost. Avšak s ohledem na usnesení vydané ve věci první ústavní stížnosti stěžovatele (která byla odmítnuta pro předčasnost) neposoudil Ústavní soud tuto druhou ústavní stížnost jako opožděnou, protože by tím došlo k odepření spravedlnosti.

26. Ve svém usnesení ze dne 5. ledna 2006 sp. zn. IV. ÚS 802/05 Ústavní soud uvedl, že z ustanovení § 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. vyplývá, že pokud jednotlivec mimořádný opravný prostředek neuplatní, nelze jeho ústavní stížnost odmítnout pro nepřípustnost. Je-li však takový mimořádný opravný prostředek uplatněn a prohlášen za nepřípustný z důvodů záviselých na uvážení Nejvyššího soudu, umožní lhůta stanovená

v § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb. podat ústavní stížnost i proti předchozím rozhodnutím soudů nižších stupňů. Jinými slovy, jestliže jednotlivec napadne rozhodnutí odvolacího soudu dovoláním, o jehož přípustnosti rozhoduje Nejvyšší soud, nelze posléze podanou ústavní stížnost směřující i proti rozhodnutí odvolacího soudu odmítnout z důvodu její opožděnosti. K souběžnému podávání dovolání a ústavní stížnosti tedy není v praxi důvod, neboť i v případě, že by dovolací soud došel k závěru, že dovolání není přípustné, nebylo by možno ústavní stížnost proti předchozím rozhodnutím odmítnout pro opožděnost.

Ústavní soud konstatoval, že v dané věci stěžovatel podal dovolání současně s ústavní stížností. S ohledem na výše uvedené tak začne běžet lhůta pro podání ústavní stížnosti proti rozhodnutí dovolacího soudu o dovolání, a rovněž tak proti rozhodnutím soudů nižších stupňů, až dnem doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání. Jestliže tedy stěžovatel podal dovolání, je tomu tak proto, že se domníval, že lze tvrzený zásah do jeho práv odstranit v rámci dovolacího řízení. Pokud by však byla ústavní stížnost věcně posouzena před rozhodnutím Nejvyššího soudu o podaném dovolání, mohl by Ústavní soud nepřipustně zasáhnout do rozhodování soudů nižších stupňů. Rozhodl-li by se naopak Ústavní soud vyčkávat rozhodnutí Nejvyššího soudu a řízení o ústavní stížnosti přerušil, zbytečně by prodlužoval své řízení a nepřímou by pobízel ostatní stěžovatele k souběžnému podávání ústavní stížnosti a dovolání. Ústavní soud tak uzavřel, že rozhodnutí Nejvyššího soudu nelze předjímat a podání ústavní stížnosti je v dané věci předčasné. Poznamenal, že pokud bude dovolání neúspěšné, bude moci stěžovatel zpracovat novou ústavní stížnost, která zohlední rovněž výsledky dovolacího řízení.

27. Ve svém usnesení ze dne 29. března 2011 sp. zn. IV. ÚS 3634/10 Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti směřující jak proti rozsudku odvolacího soudu, tak proti usnesení Nejvyššího soudu, kterým bylo dovolání zakládající se na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. prohlášeno za nepřipustné, neboť námitky v něm vznesené nepředstavovaly uplatnění dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) a nebylo možno zohlednit námitky uplatněné dle § 241a odst. 2 písm. a) a odst. 3. Ústavní soud se s poukazem na to, že šedesátidenní lhůta stanovená v § 72 odst. 3 a 4 zákona č. 182/1993 Sb. byla ve vztahu k rozhodnutí Nejvyššího soudu dodržena, nicméně že situace je méně jednoznačná, pokud jde o rozsudek odvolacího soudu, zabýval důvody odmítnutí předmětného dovolání a uvedl, že v souladu s jeho rozhodovací praxí by měla být ústavní stížnost v části směřující proti rozhodnutí o odvolání odmítnuta pro opožděnost, neboť v projednávané věci nebylo dovolání stěžovatele odmítnuto z důvodů záviselých na uvážení Nejvyššího soudu. Ústavní soud nicméně považoval v daném případě za nutné zabývat se otázkou, zda a do jaké míry mohli stěžovatel a jeho právní zástupce předvídat, jestli budou skutečnosti jimi uplatněné v rámci dovolacích důvodů posouzeny jako otázky po právní stránce zásadního významu. V tomto ohledu Ústavní soud odkázal na rozsudek Soudu ve věci *Adamíček*, zejména jeho § 57 a 58. Třebaže Ústavní soud považoval za odůvodněný závěr, že přezkum otázek, které mají po právní stránce zásadní význam, je možný pouze v rámci určitých dovolacích důvodů upravených v § 241a občanského soudního řádu, tj. pokud tyto důvody nastolují právní, nikoliv skutkové otázky, současně připustil, že rozhraničení mezi oběma typy otázek není v praxi vždy zcela zřejmé a stěžovatelé a jejich právní zástupci se tak ocitají v situaci, kdy riskují, že dojde nejen k odmítnutí jejich dovolání (v důsledku odlišného posouzení jimi předloženého dovolacího důvodu Nejvyšším soudem), nýbrž i ke ztrátě možnosti podat ústavní stížnost. O složitosti uvedeného posouzení svědčí dle Ústavního soudu i jeho rozhodovací praxe z posledního období, kdy Ústavní soud v případě souběžného podání dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a ústavní stížnosti odmítá ústavní stížnost jako nepřipustnou z důvodu předčasného podání, aniž přitom sám hodnotí, zda je možné obsah námitek obsažených v podaném dovolání podřadit pod důvod dovolání, který umožňuje meritorní přezkum dovolání. Následně

se totiž může ukázat, že dovolání nebylo uplatněno řádně a bylo odmítnuto z důvodů, které nezávisely na uvážení Nejvyššího soudu, což dodatečně zpochybňuje rozhodnutí o předčasném podání ústavní stížnosti. Pokud však stěžovatel podá novou ústavní stížnost ve lhůtě 60 dnů od doručení rozhodnutí o dovolání, Ústavní soud ji meritorně projedná, neboť nelze připustit, aby první ústavní stížnost odmítl jako „předčasnou“ a druhou pak jako „opožděnou“. Je tedy zřejmé, že nejen stěžovatel, ale ani Ústavní soud nemůže v případě souběžného podání dovolání a ústavní stížnosti předjímat závěr Nejvyššího soudu o tom, zda je v dovolání, které dovolatel podává na základě § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., uplatněn takový dovolací důvod, který umožní jeho meritorní projednání. Setrvání na dosavadním přístupu Ústavního soudu, pokud jde o dovolání, která jsou odmítána pro absenci relevantních dovolacích důvodů, by tak mělo v podstatě za následek, že stěžovatelé, kteří podali dovolání v dobré víře, že jimi uplatněný důvod umožňuje jeho meritorní projednání, by se ocitli v podstatně nepříznivější procesní situaci než ti, kteří nejdříve souběžně uplatnili oba procesní prostředky nápravy, což vedlo k odmítnutí ústavní stížnosti pro předčasnost, ale současně i k získání „příslibu“ nového projednání, bude-li následně po rozhodnutí o dovolání podána jiná ústavní stížnost. Takový stav by vedl k nerovnosti v postavení obou skupin stěžovatelů a nabádal by je k souběžnému podávání dovolání a ústavní stížnosti, což Ústavní soud považuje za nežádoucí postup. Z těchto důvodů dospěl Ústavní soud v projednávané věci k závěru, že na odmítnutí dovolání z důvodu, že námitky v něm obsažené nepředstavují uplatnění dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., je třeba nahlížet jako na odmítnutí z důvodů závislých na uvážení Nejvyššího soudu ve smyslu § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb.; lhůta pro podání ústavní stížnosti tak byla dodržena i ve vztahu k rozhodnutí odvolacího soudu.

## PRÁVNÍ POSOUZENÍ

### I. KE SPOJENÍ STÍŽNOSTÍ

28. Soud má především za to, že v zájmu řádného výkonu spravedlnosti by měly být podle článku 42 odst. 1 jeho jednacím řádu stížnosti č. 26908/09 a 30809/10 spojeny, neboť skutkové základy obou věcí mají společné rysy a právní rámec a soudní praxe jsou obdobné.

### II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 Odst. 1 ÚMLUVY Z HLEDISKA PRÁVA NA PŘÍSTUP K SOUDU

29. Stěžovatelky namítají porušení práva na přístup k soudu, jak jej zaručuje čl. 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...)“

30. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.

#### A. K přijatelnosti

31. Soud konstatuje, že námitky nejsou zjevně neopodstatněné ve smyslu článku 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy. Soud dále neshledal žádný jiný důvod nepřijatelnosti. Je tedy třeba je prohlásit za přijatelné.

## B. K odůvodněnosti

### 1. Tvzení stran

#### a) Stěžovatelky

##### i. Tvzení paní Tieze

32. Stěžovatelka tvrdí, že se její dovolání zakládalo na dovolacích důvodech, jejichž posouzení bylo na uvážení Nejvyššího soudu, a nemohla tudíž nikterak předvídat, že toto dovolání bude odmítnuto. Navíc za situace, kdy sám Ústavní soud posoudil v každém ze svých rozhodnutí, které ve věci vydal, otázku běhu lhůt odlišně, nelze na stěžovatelce požadovat, aby předjímal rozhodnutí soudu. Jestliže Ústavní soud ve svém prvním rozhodnutí uvedl, že je možné mu věc předložit do 60 dnů po doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu, je logické a v souladu se zásadami právního státu, když jednotlivec očekává, že bude toto stanovisko respektováno při přezkumu jeho druhé ústavní stížnosti.

33. Kromě toho je stěžovatelka rozhořčena tvrzením vlády, které jí vyčítá, že Ústavní soud neupozornila, že se na něj obrací podruhé. Dle ní tak vláda připouští, že by osud její druhé ústavní stížnosti mohl být jiný, tj. že právní předpisy Ústavnímu soudu umožňovaly, aby rozhodl dvěma rozdílnými způsoby. To svědčí o tom, že právní úprava týkající se lhůt pro podání ústavní stížnosti není jasná a že soudci Ústavního soudu nejsou schopni ji uplatňovat jednotným způsobem, což vystavuje stěžovatele nepřijatelné nejistotě.

##### ii. Tvzení paní Semerákové

34. Stěžovatelka má za to, že si tvrzení vlády navzájem odporují a dávají jí částečně za pravdu. Zdůrazňuje, že postupovala v souladu s platnými zákonnými ustanoveními a využila všech dostupných opravných prostředků. Domnívá se, že pokud by dovolání nepodala, prohlásil by Ústavní soud její první ústavní stížnost za nepřipustnou z důvodu nevyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy. Avšak vzhledem k tomu, že připustnost jejího dovolání zcela závisela na uvážení Nejvyššího soudu, začala běžet lhůta pro podání ústavní stížnosti proti rozhodnutí Nejvyššího soudu, jakož i proti rozhodnutím, která mu předcházela, dnem doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu, jak to ostatně konstatoval sám Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 19. března 2009. Stěžovatelka tak tvrdí, že Ústavní soud svým usnesením ze dne 12. listopadu 2009, kterým odmítl její druhou ústavní stížnost částečně pro opožděnost, porušil její právo na účinnou právní ochranu jejích základních práv.

#### b) Vláda

35. Vláda nejdříve shrnula výkladové zásady týkající se práva na přístup k soudu a stávající judikaturu ve věci přístupu k Ústavnímu soudu České republiky a následně podala analýzu nejnovějšího z rozsudků, který Soud vydal ve věci *Adamíček proti České republice* (č. 35836/05, 12. října 2010). Z něj obecně vyplývá, že problém nastává, pokud v režimu § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) Ústavní soud „za pomoci konstrukce vyvozené z judikatury“ rozlišuje více druhů rozhodnutí přijatých Nejvyšším soudem. Vláda poznamenává, že Ústavní soud ve svých rozhodnutích podobně jako Soud konstatuje, že k odmítnutí dovolání jako nepřipustného z důvodů záviselých na uvážení Nejvyššího soudu může dojít pouze v případě dovolání podaného na základě § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dle názoru Ústavního soudu nicméně může být odmítnuto z důvodů, které nezávisí na uvážení Nejvyššího soudu, i dovolání založené na tomto ustanovení, a to nejen tehdy, když bylo dovolání podáno opožděně (jak to Soud výslovně připustil v § 58 rozsudku *Adamíček*), ale i v jiných případech nedodržení procesních pravidel. Tak je tomu například v situaci, kdy dovoatel nerespektuje formální a obsahové náležitosti dovolání, ať již přímo

zakotvené v příslušných ustanoveních nebo vyplývající z judikatury, která je pro stěžovatele dostupná a předvídatelná; nebo když dovolatel neuplatní způsobilé dovolací důvody, ačkoliv je obeznámen s tím, že v rámci dovolání, jehož přípustnost je založena na § 237 odst. 1 písm. c), je v zásadě použitelný pouze dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a v některých případech důvod upravený v § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. (viz také § 24 výše); anebo ještě v případech, kdy dovolatel nepředkládá žádnou důležitou právní otázku, na níž spočívá rozhodnutí odvolacího soudu, nebo řádně neformuluje své námitky. Vláda má za to, že všechny výjimky, které Ústavní soud vypočetl, vyplývají přímo z textu příslušných ustanovení o. s. ř. a jsou předmětem rozsáhlé judikatury; je tudíž nutno je považovat za objektivní nebo zákonné (*ex lege*) důvody přípustnosti, které v zásadě nemohou vést k odlišnému posouzení (*Adamíček*, cit. výše, § 56 *in fine*). Dovolatelé, řádně zastoupení advokátem, kteří tyto podmínky přípustnosti dovolání nedodrží, nemohou tvrdit, že odmítnutí jejich dovolání pro nepřípustnost bylo nepředvídatelné, tj. že k němu došlo z důvodů závisejících na uvážení Nejvyššího soudu.

36. Vláda považuje za klíčové, že v reakci na rozsudky ve věcech *Běleš a ostatní proti České republice* (č. 47273/99, ESLP 2002 IX) a *Zvolský a Zvolská proti České republice* (č. 46129/99, ESLP 2002 IX) bylo přistoupeno ke změně ustanovení § 72 odst. 4 a § 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, týkajících se lhůty pro podání ústavní stížnosti a právních prostředků nápravy, které je třeba před podáním ústavní stížnosti vyčerpat. Z nich vyplývá, že potenciální stěžovatelé nejsou v žádném případě povinni obracet se na Nejvyšší soud, pokud lze jejich dovolání považovat za přípustné pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a může být tedy odmítnuto z důvodů závisejících na uvážení tohoto soudu. Pokud se tedy stěžovatelé přesto rozhodnou dovolání podat, měli by tak činit pouze na základě pečlivé úvahy a měli by si být vědomi důsledků, které takový postup může přinést, pokud by se ukázalo, že jimi podané dovolání nesplňuje některý ze stanovených požadavků.

37. Pokud jde o paní Tieze, vláda předně poznamenává, že stěžovatelka mohla s ohledem na svá tvrzení, která uvedla v dovolání, předvídat, že budou její námitky týkající se skutkových zjištění odmítnuty. Stejně tak si měla a mohla být vědoma toho, že právní otázky, které ve svém dovolání vymezila, nejsou otázkami, na kterých spočívá napadené rozhodnutí, a tudíž se nemůže ani jednat o otázky zásadního právního významu; stěžovatelka ostatně s tímto názorem Nejvyššího soudu nikdy nepolemizovala. Případ stěžovatelky tak představuje výjimku z pravidla, dle něhož nepřípustnost dovolání podaného na základě § 237 odst. 1 písm. c) závisí na uvážení Nejvyššího soudu. Dle názoru vlády na tom nemůže nic změnit ani skutečnost, že se Ústavní soud v rozhodnutí o první ústavní stížnosti stěžovatelky vyjádřil k tomu, kdy začne lhůta pro podání ústavní stížnosti v jejím případě běžet, neboť Ústavní soud nijak nezkoumal podané dovolání ani neposuzoval jeho případnou přípustnost. Vláda konečně zdůrazňuje, že stěžovatelka ve své druhé ústavní stížnosti nijak nenaznačila, že se na Ústavní soud obrací podruhé a nedala mu tak příležitost, aby tuto výjimečnou situaci zohlednil (jak tomu bylo ve věci sp. zn. II. ÚS 501/05, citované v § 25 *in fine* výše).

38. Uvedená argumentace podle vlády platí i pro stížnost paní Semerákové.

## 2. Hodnocení Soudu

39. Soud úvodem připomíná, že se již problematikou přístupu jednotlivců k českému Ústavnímu soudu opakovaně zabýval, a odkazuje zejména na podrobný rozbor, který provedl v rozsudku *Adamíček proti České republice* (č. 35836/05, 12. října 2010).

40. Pokud jde o projednávané věci, Soud poznamenává, že se obě stěžovatelky domnívaly, že jejich věc otevírá otázku zásadního právního významu, což je vedlo k podání dovolání na základě § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. S ohledem na právní úpravu týkající se

formálních náležitostí a lhůt stanovených pro podání ústavní stížnosti v návaznosti na dovolání, účinnou od 1. dubna 2004, kterou Soud zhodnotil jako značně složitou a pro jednotlivce obtížně pochopitelnou (viz *Adamíček*, cit. výše, § 58 *in fine*), podaly stěžovatelky současně ústavní stížnost. V obou případech byla tato ústavní stížnost odmítnuta pro předčasnost, protože dosud probíhalo dovolací řízení před Nejvyšším soudem; při této příležitosti Ústavní soud uvedl, že lhůta pro předložení věci Ústavnímu soudu začne běžet až dnem doručení rozhodnutí o dovolání. Lze se tedy domnívat, že se tím stěžovatelkám otevřela nová lhůta pro uplatnění jejich námitek před Ústavním soudem (viz, *mutatis mutandis*, *Soffer proti České republice*, č. 31419/04, § 47, 8. listopadu 2007).

41. Následně byla dovolání stěžovatelek Nejvyšším soudem prohlášena za nepřipustná, mezi jiným proto, že námitky vznesené stěžovatelkami dle jeho názoru nezakládaly zásadní právní význam napadených rozhodnutí. Z toho vyplývá, že stěžovatelky uplatnily, alespoň zčásti, způsobilé dovolací důvody, což umožnilo Nejvyššímu soudu zabývat se, byť stručně, otázkou, zda mají věci po právní stránce zásadní význam ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. S ohledem na vnitrostátní právo a praxi tak lze mít za to, že Nejvyšší soud prohlásil uvedená dovolání za nepřipustná mimo jiné z důvodů závisejících na jeho uvážení. Ve svých rozhodnutích o ústavních stížnostech stěžovatelek však Ústavní soud došel k opačnému závěru, aniž svůj postoj blíže objasnil. Třebaže tedy stěžovatelky předložily nové ústavní stížnosti ve lhůtě, kterou Ústavní soud uvedl v rozhodnutích, jimiž byly prohlášeny jejich první ústavní stížnosti za předčasné, jejich pokus domoci se meritorního rozhodnutí ve věci opětovně ztroskotal, neboť jejich druhé ústavní stížnosti byly posouzeny jako opožděné (viz, k podobné situaci, *Vodárenská akciová společnost, a. s., proti České republice*, č. 73577/01, 24. února 2004).

42. V této souvislosti není bez významu, že Ústavní soud v jiných rozhodnutích týkajících se podobných případů (viz § 25 až 27 výše) sám konstatoval, že odmítnutí první ústavní stížnosti jako „předčasné“ a druhé jako „opožděné“ by představovalo nepřijatelné odepření spravedlnosti. V tomto ohledu poznamenal, že stěžovatel ani Ústavní soud nemohou v případě souběžného podání dovolání a ústavní stížnosti předjímat závěr Nejvyššího soudu o tom, zda stěžovatel v dovolání podaném na základě § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. uplatnil dovolací důvod, který umožňuje jeho meritorní projednání. Soud se plně s tímto závěrem ztotožňuje a opětovně uvádí, že právní úprava, která nutí Ústavní soud dělat výjimky z pravidel, aby nezasáhl do práva stěžovatelů na spravedlivý proces, zjevně nesplňuje požadavky na jasnost a právní jistotu (*Adamíček*, § 58 *in fine*). Za těchto okolností nemá velký význam to, zda stěžovatelky při podání nové ústavní stížnosti Ústavní soud informovaly, že se jedná o jejich druhou ústavní stížnost.

43. Soud konečně poznamenává, že tvrzení vlády o tom, že stěžovatelé, kteří se rozhodnou podat dovolání na základě § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., si musí být vědomi důsledků, které takový postup může přinést, pokud by se ukázalo, že jimi podané dovolání nenaplní některý ze stanovených požadavků, k souběžnému podávání dovolání a ústavní stížnosti jednotlivce přímo vybízí, s čímž nesouhlasí jak vláda (viz *Soffer*, rozsudek cit. výše, § 47), tak Ústavní soud (usnesení citovaná v § 26 a 27 výše).

44. Uvedené skutečnosti postačují Soudu k vyslovení závěru, že výklad procesního požadavku, který provedl Ústavní soud, znemožnil stěžovatelkám domoci se meritorního přezkumu jejich ústavních stížností, čímž bylo porušeno jejich právo na přístup k soudu.

V tomto ohledu tedy k porušení článku 6 odst. 1 došlo.

### III. K DALŠÍM TVRZENÝM PORUŠENÍM

45. Ve své stížnosti č. 26908/09 stěžovatelka paní Tieze tvrdí, že soudy nižších stupňů porušily její právo na spravedlivý proces, neboť nevzaly v úvahu její tvrzení a jí navržené důkazy a provedly nesprávné hodnocení důkazů.

46. Soud v rozsahu, v němž je příslušný k posouzení tvrzení stěžovatelky, nenalézá ve spise žádnou skutečnost podporující výše uvedené výhrady stěžovatelky a nezjistil v tomto ohledu žádný náznak porušení práv zaručených článkem 6 odst. 1 Úmluvy.

47. Z toho vyplývá, že tuto část stížnosti č. 26908/09 je třeba odmítnout jako zjevně neopodstatněnou podle článku 35 odst. 3 písm. a) a odst. 4 Úmluvy.

### IV. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

48. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

49. Stěžovatelka paní Semeráková neuplatnila nárok na spravedlivé zadostiučinění. Soud má tak za to, že jí nelze z tohoto titulu žádnou částku přiznat.

#### A. Újma

50. Stěžovatelka paní Tieze požaduje částku 900 000 Kč, tj. přibližně 36 750 €, jako náhradu majetkové škody, kterou měla utrpět z důvodu, že nebylo možno domoci se určení jejího vlastnického práva k polovině dotčeného majetku, jehož tržní hodnota měla činit 1 800 000 Kč.

Rovněž požaduje částku 500 000 Kč (20 415 €) jako náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěla v důsledku toho, že byla ořesena její důvěra v nejvyšší soudy.

51. Vláda namítá, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi majetkovou škodou, kterou měla stěžovatelka utrpět, a tvrzeným porušením článku 6 odst. 1 Úmluvy. Pokud jde o možnou nemajetkovou újmu, má vláda za to, že konstatování porušení Úmluvy by bylo dostatečným a odpovídajícím zadostiučiněním.

52. Soud nespatřuje žádnou příčinnou souvislost mezi konstatováním porušení Úmluvy a tvrzenou majetkovou škodou a tento nárok zamítá. Naproti tomu má za to, že stěžovatelka utrpěla nemajetkovou újmu, která není dostatečně napravena konstatováním porušení Úmluvy (viz, *mutatis mutandis*, *Demerdžieva a ostatní proti „Bývalé jugoslávské republice Makedonii“*, č. 19315/06, § 33, 10. června 2010; *Ewert proti Lucembursku*, č. 49375/07, § 125, 22. července 2010). Na základě spravedlivém základě, jak to vyžaduje článek 41 Úmluvy, z toho důvodu přiznává paní Tieze částku 4 000 €.

#### B. Náklady řízení

53. Stěžovatelka paní Tieze dále požaduje částku 52 450 Kč (2 142 €) jako náhradu nákladů řízení před vnitrostátními soudy. Nevznáší žádný požadavek, pokud jde o náhradu nákladů na její právní zastoupení před Soudem.

54. Vláda poznamenává, že vzhledem k tomu, že namítané porušení mělo svůj původ výlučně v jednání Ústavního soudu, nebyly náklady vzniklé ve vnitrostátním řízení vynaloženy s cílem zabránit porušení Úmluvy nebo toto porušení napravit.

55. Podle judikatury Soudu může stěžovatel obdržet náhradu nákladů řízení pouze v rozsahu odpovídajícím jejich skutečnému vynaložení, nezbytnosti a přiměřenosti jejich výše. V projednávané věci a s ohledem na podklady, které má k dispozici, a svou judikaturu se Soud ztotožňuje s názorem vlády a zamítá návrh na náhradu nákladů vnitrostátního řízení.

### **C. Úrok z prodlení**

56. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body.

## **Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ**

1. *rozhoduje* o spojení stížností;
2. *prohlašuje* stížnosti za přijatelné, pokud jde o námitky týkající se práva na přístup k soudu, a ve zbytku za nepřijatelné;
3. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
4. *rozhoduje*
  - a) že žalovaný stát má stěžovatelce paní Tieze zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, částku 4 000 € (čtyři tisíce eur) jako náhradu nemajetkové újmy, která se převede na české koruny podle kursu platného ke dni zaplacení, a případnou částku daně;
  - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
5. *zamítá* v ostatním návrh paní Tieze na přiznání spravedlivého zadostiučnění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 13. října 2011 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 jednacího řádu Soudu.

Claudia Westerdiek  
tajemnice

Dean Spielmann  
předseda